

Полтавський державний аграрний університет

**ЕКОНОМІЧНИЙ, ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА
ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ І
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Колективна монографія

За редакцією **О. В. Калашник, Х. З. Махмудова,
І. О. Яснолоб**

Полтава – 2020

УДК 330

Е 45

Рецензенти:

Бірта Габрієлла Олександрівна, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи Полтавський університет економіки і торгівлі, професор, доктор сільськогосподарських наук.

Зоря Олексій Петрович, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавської державної аграрної академії, доктор економічних наук, доцент

Дячков Дмитро Володимирович, професор кафедри менеджменту Полтавської державної аграрної академії, доктор економічних наук, доцент

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Полтавської державної аграрної академії (протокол № 2 від 23.10.2020 р.)

Е 45 Економічний, організаційний та правовий механізм підтримки і розвитку підприємництва : колективна монографія ; за ред. О. В. Калашник, Х. З. Махмудова, І. О. Яснолоб. Полтава : ФОП Петренко І. М., 2020. 320 с.

ISBN 978-617-7915-05-7

У колективній монографії з позицій міждисциплінарного підходу викладено результати досліджень економічного, організаційного та правового механізму підтримки і розвитку підприємництва. Наведено особливості вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку підприємництва. Розглянуто організаційно-економічні та фінансові аспекти розвитку підприємництва. Визначено особливості сучасного правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання. Досліджено сучасні аспекти управління підприємницькою діяльністю суб'єктів господарювання. Означено особливості формування асортименту товарів як інструмент підприємницької діяльності суб'єктів господарювання. Розкрито деякі питання щодо якості та безпечності товарів як складової підприємницької діяльності суб'єктів господарювання. Розглянуто інноваційні технології розвитку у сфері економіки, підприємництва. Виявлені економічні, соціальні та правові аспекти розвитку сільських територій. Наведені проблеми розвитку бізнес-освіти та управління знаннями.

Колективна монографія є частиною науково-дослідних тем Полтавської державної аграрної академії «Економічний, організаційний та правовий механізм підтримки і розвитку підприємництва» (номер державної реєстрації 0117U003103 від 22.02.2017 р.) та «Формування стратегії еко-інноваційного розвитку виробництва органічної продукції як складової економічної та продовольчої безпеки України» (номер державної реєстрації 0119U103942 від 13.12.2019 р.).

Розраховано на науковців, викладачів, керівників і спеціалістів органів державного управління, фахівців агроформувань, аспірантів, студентів і всіх, хто цікавиться питаннями використання альтернативних джерел енергії в умовах сільських територій.

УДК 330

Автори вміщених матеріалів висловлюють власну думку, яка не завжди збігається з позицією редакції. За зміст матеріалів відповідальність несуть автори.

ISBN 978-617-7915-05-7

© Колектив авторів, 2020.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА	9
1.1 Зарубіжний досвід та економічна культура в підвищенні розвитку вітчизняного підприємництва	9
1.2 Державна підтримка підприємництва в умовах адміністративно-територіальної реформи	19
1.3 Значення технологій прийняття управлінських рішень в сучасних умовах ризику	27
1.4 Інформаційна підтримка малого інноваційного підприємництва в сучасних умовах розвитку	37
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА	45
2.1 Стратегічні напрями інноваційного розвитку автотранспортних підприємств в Україні	45
2.2 Особливості формування інституційного середовища підтримки малого і середнього підприємництва	53
2.3 Організаційно-економічний механізм створення конкурентоспроможних фермерських господарств	62
2.4 Митний супровід зовнішньоекономічних операцій в умовах зростання обсягів зовнішньої торгівлі	71
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	78

3.1 Кримінальна відповідальність за порушення земельного законодавства та нормативно-облікового забезпечення	78
3.2 Правова герменевтика та суддівський розсуд	87
3.3 Окремі питання застосування позовної давності, як інструменту захисту прав господарюючих суб'єктів при розгляді справ про визнання незаконними та скасування наказів щодо надання земельних ділянок для ведення фермерського господарства	91
3.4 Деякі особливості договору контракції сільськогосподарської продукції	98
3.6 Правове становище адвоката свідка у кримінальному провадженні	105
РОЗДІЛ 4. СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	112
4.1 Вплив міжнародних правил Інкотермс на сучасну практику проведення експортно-імпортних операцій	112
4.2 Антикризове управління в підприємницькій діяльності суб'єктів господарювання	119
4.3 Роль соціального підприємництва та неформальної зайнятості на сучасному ринку праці	127
4.4 Управління впровадженням інновацій в діяльність сільськогосподарських підприємств	135
4.5 Логістична інфраструктура як стратегічний елемент розвитку зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств	143
4.6 Формування системи управління економічною безпекою аграрного підприємства	151
4.7 Сучасні тенденції формування та реалізації стратегії розвитку переробних підприємств	158

4.8 Регулювання регіональних процесів економічних перетворень розвитку підприємництва	166
4.9 Напрямки підвищення ефективності інноваційної діяльності в сфері управління персоналом аграрних підприємств	178
РОЗДІЛ 5. ЯКІСТЬ ТА БЕЗПЕЧНІСТЬ ТОВАРІВ ЯК СКЛАДОВА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	187
5.1 Якість пшениці ярої твердої для виробництва харчових продуктів	187
5.2 Сучасні моделі управління якістю продукції та послуг об'єктами готельно-ресторанного бізнесу	195
5.3 Аналіз законодавчих засад формування безпеки харчових продуктів	204
5.4 Вплив біологічних особливостей сорту на якість насіння тритикале озимого	213
РОЗДІЛ 6. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ВИРОБНИЦТВА	220
6.1 Інноваційні технології кондитерських виробів з використанням пюре з обліпихи	220
6.2 Розроблення рецептури м'ясо-рослинних паштетів для дітей шкільного віку	230
6.3 Енергетична ефективність виробництва насіння проса прутоподібного в Україні	238
6.4 Досвід вирощування насіння гетерозисних гібридів кукурудзи в умовах ПСП «Колос» Кобеляцького району Полтавської області	244
6.5 Застосування інновації при попередній обробці дичини	251
6.6 Особливості розвитку ресторанного бізнесу в Україні	259

РОЗДІЛ 7. ЕКОНОМІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	269
7.1 Розвиток інститутів державного регулювання і підтримки аграрних товаровиробників	269
7.2 Від безробіття до розвитку підприємництва на селі	278
РОЗДІЛ 8. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ	286
8.1 Використання комп'ютерної техніки, комп'ютерних комунікацій та інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців	286
8.2 Прокрастинація вітчизняної реформи юридичної освіти як виклик податковій безпеці України	294
8.3 Особливості вирішення суперечності «влада – освіта» в умовах формування громадянського суспільства в Україні	302
8.4 Розбудова агроосвіти – поступ до майбутнього вищої освіти	309

2.3. Організаційно-економічний механізм створення конкурентоспроможних фермерських господарств

Рибальченко А. М.

Полтавська державка аграрна академія

Фермерські господарства є однією з ефективних форм ведення бізнесу в сільській місцевості, важливим засобом вирішення продовольчих, економічних і соціальних проблем суспільства і сільських територій. Фермерські господарства належать до дрібнотоварних виробників продукції. Фермерство за останні два десятиліття стало традиційною формою ведення сільського господарства. Такі господарства виробляють широкий спектр продукції для внутрішніх потреб та експорту. В Україні існує ряд нагальних проблем, які стримують подальший розвиток дрібнотоварного виробництва [73].

Сучасні вимоги з постійною зміною політичної та економічної ситуації, ринкових перетворень у агропромисловому комплексі, появою більш потужних сільськогосподарських підприємств останніми роками дедалі більше зменшують популяризацію фермерських господарств. Тому питання подальшого розвитку, функціонування, управління потребують постійних наукових досліджень та запозичення світової практики особливостей організації фермерських господарств для території України [74].

Дослідження сучасного стану розвитку фермерства можливо прослідкувати через його роль і місце у валовому виробництві сільськогосподарської продукції. Обсяги виробництва фермерськими господарствами України на протязі останніх років знаходяться в межах 10-14 % загальних виробничих обсягів сільськогосподарських підприємств, а темпи нарощування виробництва рослинницької продукції є порівняно вищими відносно інших форм господарювання [75].

Фермерські господарства, у користуванні яких є земельні ділянки, надані їм для ведення фермерського господарства відповідно до Закону України «Про фермерське господарство» мають зобов'язання (рис. 1).

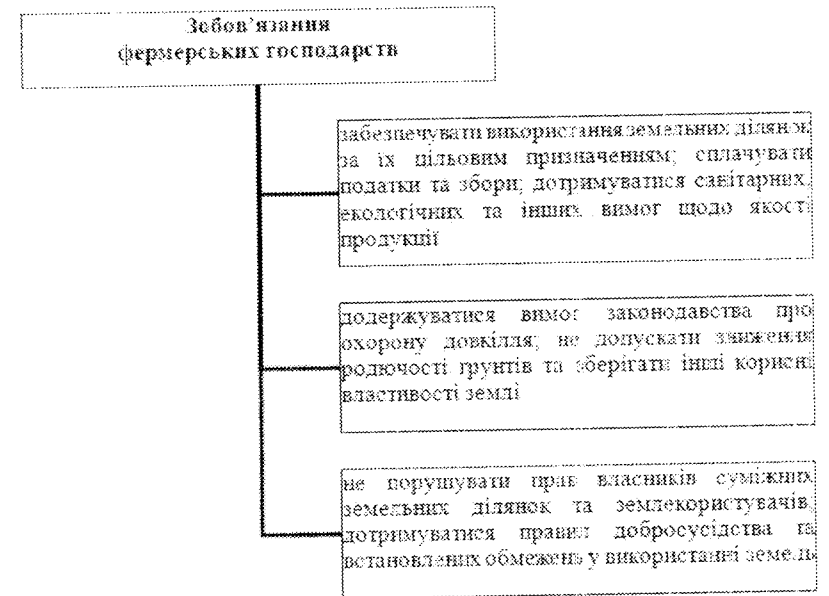

Рис. 1. Зобов'язання фермерських господарств

Джерело: дані [76].

Фермерське господарство самостійно визначає напрями своєї діяльності, спеціалізацію, організує виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку та реалізацію, на власний розсуд та ризик підбирає партнерів з економічних зв'язків у всіх сферах діяльності, у тому числі іноземних. Фермерське господарство, як юридична особа, веде бухгалтерський облік, що дозволяє визначити фінансовий результат, здійснювати розрахунки з бюджетом, а також складати звітність і планувати діяльність.

Згідно даних Держстатистики України, з 2013 по 2019 рік що не існує позитивної динаміки у показниках розвитку фермерського господарства (рис. 2).

⁷³ Мислак О. Проблеми та перспективи фермерства в Україні. *Агробізнес сьогодні*. 2015. URL: <http://agro-business.com.ua/agre/ekonomichni-tekst/7914-problemy-ta-perspektyvy-fermerstva-v-ukraini.html> (дата звернення 22.08.2020 р.)

⁷⁴ Бученко С.В., Харитоненко Р.А. Перспективи розвитку фермерських господарств в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник НУБіП України*. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2016. № 247. С. 45-52.

⁷⁵ Платонок В.С. Перспективи розвитку фермерства як правової форми малого підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2014. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=&z=279> (дата звернення 22.08.2020 р.)

⁷⁶ Про фермерське господарство. Закон України від 19.06.2003. № 973. URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/973-15_\(data_zvernennya_22.08.2020_r.\)](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/973-15_(data_zvernennya_22.08.2020_r.))

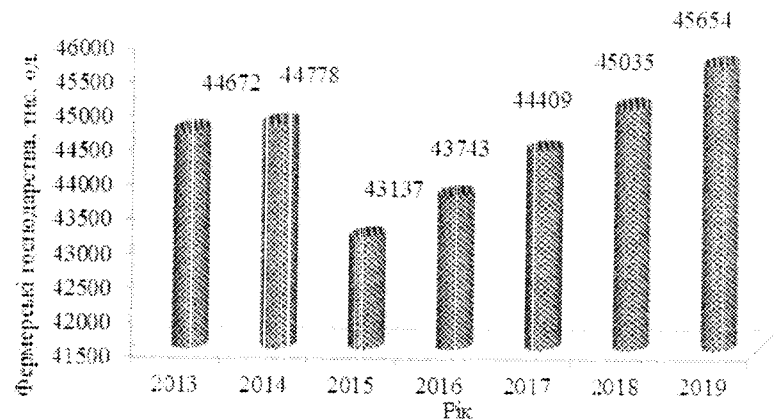

Рис. 2. Динаміка кількості фермерських господарств в Україні
Джерело: дані [77].

Державна підтримка фермерських господарств чиниться Українським державним фондом підтримки фермерських господарств, який є державною бюджетною установою, що виконує функції з реалізації державної політики щодо фінансової підтримки становлення і розвитку фермерських господарств. Кошти Українського державного фонду підтримки фермерських господарств надаються фермерським господарствам на безповоротній основі та на конкурсних засадах на поворотній основі [78].

Розроблена Кабінетом Міністрів України «Концепція розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки», виділення на це 1 млрд. грн у 2018 році засвідчує розуміння українського уряду незадовільного стану розвитку фермерства в країні та його ролі у збереженні агро-екосистеми та сільських територій держави [79]. Основні зміни, що передбачені концепцією на рисунку 3:

Концепція розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки

1. Стимулювання створення та розвитку фермерських господарств. Для цього передбачено як розширення чинних кредитно-фінансових механізмів, так і запровадження нових фінансових інструментів.
2. Створення умов для розвитку органічного землеробства. Концепцією передбачає збільшення площ під трьохразово сільськогосподарським органічним ґрунтом на 10%.
3. Стимулювання розвитку тваринництва у фермерських господарствах. Концепцією передбачено створення сприятливих умов для збільшення обсягу тваринницьких господарств, часткове відшкодування вартості вже збудованих ферм та на закупівлі високоефективного поголів'я для подальшого відтворення.
4. Сприяння розвитку сільськогосподарської кооперації. Концепцією передбачено надання фінансової підтримки сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам, які здійснюватимуть первинну обробку та переробку продукції фермерських господарств.
5. Врегулювання правових питань у сфері земельних відносин. Передбачено запровадити механізми набуття фермерами земельних ділянок у власність та визначити правовий статус земель колективної власності. Заплановано проведення спеціальних земельних аукціонів на право оренди земель під садівництво, виноградарство, вирощування органічної продукції.

Рис. 3. Концепція розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки

Джерело: авторська розробка

Зокрема, фермерські господарства, не мають можливостей на рівних конкурувати із крупними агрокомпаніями, внаслідок чого питання забезпечення конкурентоспроможного розвитку даного виду аграрного виробництва є особливо актуальним.

Конкурентоспроможність фермерських господарств визначається впливом комплексу економічних, політичних та соціальних факторів (рис. 4).

⁷⁷ Статистичний щорічник України за 2018 рік. Статистичний збірник. За ред. І.Є. Вервера. К., 2019. 482 с.

⁷⁸ Станий розвиток та безпека агропродовольчої сфери України в умовах глобалізації викликів: монографія. О.І. Павлов, М.А. Хвесик, В.В. Юришин та ін. За ред. О.І. Павлова. Одеса: Астропринт 2012. 760 с.

⁷⁹ Концепція розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки. Розпорядження КМУ від 13 вересня 2017 р. № 664-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/664-2017-%D1%80/print> (дата звернення 22.08.2020 р.).

Рис. 4. Передумови функціонування конкурентоспроможних фермерських господарств

Джерело: авторська розробка

Одним із напрямів підвищення конкурентоспроможності фермерських господарств на ринку сільськогосподарської продукції є виробництво екологічно чистої органічної продукції, виробництво якої не забезпечують великі агрохолдинги та підсобні господарства. Розвиток виробництва органічної продукції сприяє покращенню здоров'я населення, вирішенню складних екологічних проблем, забезпеченню продовольчої безпеки країни, покращує соціальний та економічний стан сільських територій.

Серед основних перешкод розвитку органічного виробництва фермерськими господарствами є відсутність належної нормативно-правової бази; складність проведення сертифікації; відсутність державної підтримки на період переходу до органічного агровиробництва; нестача інвестиційних ресурсів; відсутність інституційної інфраструктури (сертифікаційних установ, асоціацій виробників органічної продукції та відповідної торговельної мережі); неможливість інтеграції в існуючі міжнародні структури для полегшення доступу на зовнішні ринки; недосконалість

вивчення економічного потенціалу органічного виробництва, факторів його реалізації, переваг та передумов [80].

Поки не будуть створені конкурентоспроможні аграрні підприємства, зокрема, фермерські господарства, забезпечити доходну частину місцевого бюджету і вивести економіку сільських територій країни з кризового стану досить важко. Фермерам надто складно конкурувати на ринках в умовах невизначеності прав власності та правил ведення бізнесу.

Сучасне землеробство передбачає обов'язкове використання інформаційних технологій з метою якісної інтенсифікації сільського господарства. Нові інформаційні технології в сільському господарстві враховують, наприклад, неоднорідність агрокліматичних параметрів всередині поля. Облік даної інформації дозволяє диференційовано здійснювати всі технологічні операції, в тому числі диференційоване внесення добрив і засобів захисту рослин в межах поля. Найбільш поширені інформаційні технології, що використовуються в агрономії: електронні карти полів і програмне забезпечення для роботи з ними; високоточне агрохімічне обстеження: системи навігації для сільськогосподарської техніки різних рівнів точності; моніторинг техніки (стеження за місцем розташування, рівнем палива і іншими параметрами); ґрунтові пробозбірники та лабораторії для аналізу ґрунтів і продукції (в основному використовуються агрохолдингами); метеорологічні станції; системи картування ерожайності та диференційованого внесення добрив; геоінформаційні системи та системи дистанційного зондування землі; технології розпізнавання образів та 3-d сканування [81].

Забезпечення конкурентоспроможності фермерського господарства залежить від ряду факторів, що об'єктивно впливають на підприємство, а також суб'єктивних. Варто враховувати суб'єктивні та об'єктивні фактори (рис. 5).

Складовою інформаційно-комунікаційних технологій в сільському господарстві є аграрні мобільні додатки та месенджери, котрі набувають приємної популярності серед виробників сільськогосподарської продукції. В сучасному середовищі мобільні додатки забрали на себе величезну частину роботи комп'ютера. Користувачі досить часто використовують телефони для роботи з документами, поштою, вирішують певні задачі, і найбільш часто дані функції використовують підприємці. Мобільні пристрої з кожним роком нарощують своє проникнення в аграрний сектор [82].

⁸⁰ Органічне виробництво і продовольча безпека. За ред. О. Складана та ін. Житомир: «Полісся», 2013. – 392 с.

⁸¹ Дієва О. О. Впровадження технологій точного землеробства в Україні. *Вісник Національного державного аграрного університету*. 2011. № 1. С. 49–50.

⁸² Корольків Т. М., Мушак Я. І. Застосування мобільних додатків в бізнесі та їх облік. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: www.economy.nasrka.com.ua/for-1&z=6181 (дата звернення 22.08.2020).

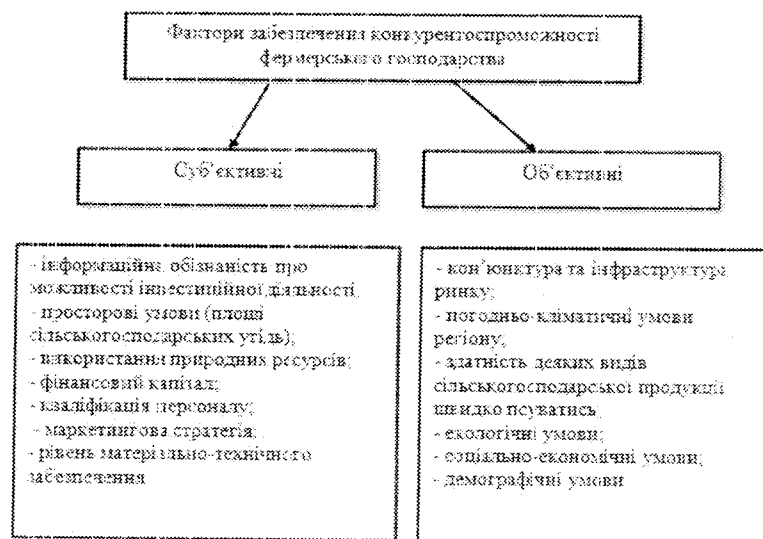

Рис. 5. Фактори конкурентоспроможності фермерських господарств

Джерело: авторська розробка

Саме фермерські господарства є рушієм сільського соціально-економічного розвитку через створення робочих місць, диверсифікацію сільської економіки [83].

Основними проблемами розвитку фермерського господарства України є відставання від сучасних тенденцій запровадження інноваційних технологій ведення сільського господарства.

Факторами, що негативно впливають на розвиток фермерства в Україні, є:

- труднощі зі збутом продукції через падіння платоспроможного попиту населення, монополізм заготівельних і торговельних організацій, нестачу власного вантажного транспорту, нерозвиненість кооперації;
- складна система оподаткування: незважаючи на наявність пільг розмір податків та обов'язкових платежів є непомірно високим, а система оподаткування й звітності досить громіздкою і складною [84];
- нерегульованість земельних відносин, що пов'язано зі складністю оформлення прав користування землею;

⁸³ Абраменко Ю.О. Інвестиційна діяльність як інструмент підвищення конкурентоспроможності фермерських господарств. *Економіка АПК*. 2018. № 1. С. 84-92.

⁸⁴ Даник О.С. Перспективи розвитку фермерства в Україні. *Економіка АПК*. 2016. № 3. С. 92-97.

- скорочення бюджетного фінансування. Обсяги підтримки фермерських господарств із боку держави низькі, порівняно з їхнім внеском у забезпечення країни продовольством, а фермери погано поінформовані про державну підтримку, складні процедури її оформлення;

- кредитно-фінансова політика щодо фермерських господарств не має чіткої структури і не реалізує своєї прямої мети – забезпечення фермерства кредитними ресурсами;

- повільний та нерівномірний розвиток кооперації, що стримується як об'єктивними причинами – відсутністю пільг і недофінансуванням державної цільової програми розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, так і суб'єктивними – нерозумінням сутності кооперації, неналагодженістю механізму взаємодії учасників кооперації, відсутністю мотивації фермерських господарств для роботи в єдиній маркетинговій мережі руху продукції [85];

- у соціальній сфері на фермерство впливає протиріччя якості й темпів розвитку міста і сільських територій, нижчі доходи, нерозвиненість інфраструктури;

- загострення екологічних проблем, зростає руйнування та деградація ґрунтів унаслідок використання застарілих агротехнологій, недотримання сівозміни [86].

Нині перед Україною постає ряд методологічних проблем і є нагальним розроблення та запровадження програм економічного, соціального й культурного розвитку сільської місцевості, центральним ядром яких визначалися б фермерські господарства.

Істотний вплив на розвиток сільських територій має пріоритет аграрної політики держави. Зокрема, якщо на початку реформ йшлося про переваги спеціалізованого фермерського господарства, що базується на приватній власності на землю, то нині – про повернення до державної підтримки великих товаровиробників у сільському господарстві.

Існуючий на сьогодні рівень спеціалізації сільськогосподарських підприємств сформувався під впливом природно-економічних та ринкових умов господарювання. Структура їх виробленої продукції, окрім внутрішніх ресурсних можливостей, визначається також характером розвитку інфраструктури переробної сфери сільської території. Тому саме ці фактори в значній мірі впливають на рівень соціально-економічного розвитку певної території.

⁸⁵ Сліпченко З.А., Печенюк О.В. Роль обслуговуючої кооперації в розвитку фермерських господарств. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету*. 2012. № 1 (2). С. 47-52.

⁸⁶ Олійницька А.М. Удосконалення економічного середовища і забезпечення ефективного продажу виробленої продукції фермерських господарств. *Інвестиції: практика та теорія*. 2011. № 9. С. 66-64.

Рівень економічної ефективності функціонування сільськогосподарського підприємства залежить від його можливостей зберігати цілісність та відтворювати свої можливості за прогнозних коливань зовнішніх та внутрішніх умов господарювання. Власники підприємств і особливо їх працівники, як жителі певної території, повинні бути найбільше зацікавленими в адекватній оцінці можливостей певного суб'єкта господарювання [87].

Потужний розвиток фермерських господарств дещільно проводити в напрямках, які б забезпечили нові робочі місця для зайнятості сільського населення та враховували принципові положення всебічного розвитку:

- формування власного ринку збуту для того аби конкурувати з агрохолдингами на аграрному ринку;

- впроваджувати інноваційні технології виробництва сільськогосподарської продукції;

- реалізація інвестиційних проектів із придбання сільськогосподарської техніки на умовах лізингу;

- спрямування частини інвестицій на розвиток технологічної та виробничої інфраструктури;

- збільшення обсягів прямого інвестування фермерських господарств за рахунок власних коштів і позик;

- дотації на впровадження новацій у сільськогосподарському виробництві;

- виробництво екологічно чистої продукції та її переробки на місцях;

- впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій;

- запровадження пільг у оподаткуванні та кредитуванні для фермерських господарств, які підвищують кваліфікацію, ефективно використовують виробничі ресурси [88].

Отже, загалом визначено передумови створення і функціонування конкурентоспроможних фермерських господарств.

⁸⁷ Попович В.В., Климаторова І.В. Особливості становлення та розвитку сільських територій. *Ефективна економіка*. 2012. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3294>

⁸⁸ Ожидельська Т.С., Потітаський В.П. Фермерство в Україні: перспективи розвитку. *Місцевий розвиток*. 2018. № 1 (52). С. 942-948.

2.4. Митний супровід зовнішньоекономічних операцій в умовах зростання обсягів зовнішньої торгівлі

Мороз С. Е., Руцький В. О., Чергинець С. А.
Полтавська державна аграрна академія

Актуальність дослідження особливостей митного супроводу зовнішньоекономічних операцій пов'язана зі зростанням обсягів зовнішньої торгівлі. Не можна не погодитися, що процеси глобалізації та інтернаціоналізації впливають на стан економіки кожної країни [89], забезпечуючи активізацію міжнародних відносин, збільшення числа учасників зовнішньоторговельної діяльності та їх активності.

Аналіз даних Державної служби статистики України [90] свідчить про істотне зростання обсягів зовнішньої торгівлі України впродовж останніх років (рис. 1).

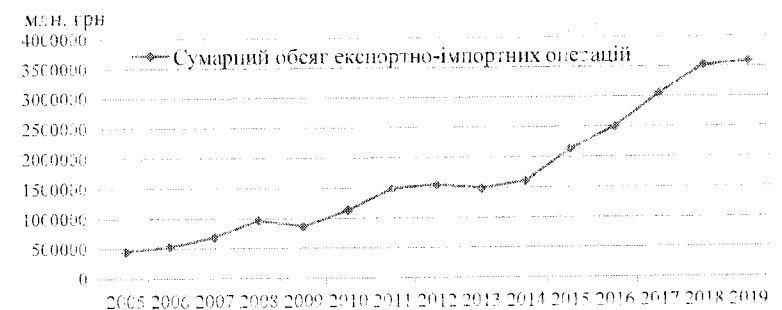

Рис. 1. Динаміка обсягу зовнішньої торгівлі України за 2005-2019 рр.

Так, за період з 2005 по 2019 рр. показник зовнішньоторговельного обігу України зріс майже у 8 разів – з 450807 млн. грн. у 2005 р. до 3584015 млн грн. у 2019 р.

При цьому треба зазначити, що збільшення товарообігу характеризувалося різною динамікою зростання експорту та імпорту. Протягом 2005-2019 рр. обсяг експорту вітчизняних товарів та послуг до інших країн світу зріс у 7,2 раз (на 1409164 млн. грн.) з 227252 млн. грн. у 2005 р. до 1636416 млн. грн. у 2019 р., а обсяг імпорту – у 8,7 рази (з 223555 млн. грн. у 2005 р. до 1947599 млн. грн. у 2019 р.) (табл. 1).

⁸⁹ Ігдзюк Г. В. Фискальний потенціал митної системи України. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: http://nbuv.org.ua/UJRN/efek_2015_11_70 (дата звернення 10.02.2020 р.)

⁹⁰ Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення 11.02.2020 р.)